

มัดจำ เบี้ยปรับ

มัดจำ

เมื่อเข้าทำสัญญา – คู่สัญญาย่อม
ประสงค์ที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตาม
สัญญา

ทำอย่างไรให้มั่นใจมากขึ้นว่าคู่สัญญา
จะปฏิบัติตามสัญญา

ทำอย่างไร ?

1. เลือกคู่สัญญาที่ดี – ไว้ใจได้ – ถ้าคู่สัญญาดี ไว้ใจได้ ก็ น่าจะปฏิบัติตามสัญญา โดยไม่บิดพลิ้ว

2. ถ้าเป็นสัญญาต่างตอบแทน – ก็ให้ชำระหนี้แบบยื่นหมู ยื่นแมว – การชำระหนี้แบบยื่นหมูยื่นแมว ตามมาตรา 369 ทำให้มั่นใจในระดับหนึ่งว่าจะได้รับชำระหนี้ตามสัญญา

3. ขอให้มีการทำสัญญาค้ำประกัน หรือ จำนอง จำนำ เพื่อ ประกันหนี้ตามสัญญานั้นไว้

4. ขอให้มัดจำ

มัดจำ

มาตรา 377-378

มาตรา 377 “เมื่อเข้าทำสัญญา ถ้าได้
ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ ท่านให้ถือว่า
การที่ให้มัดจำนั้นยอมเป็นพยานหลักฐานว่า
สัญญานั้นได้ทำกันขึ้นแล้ว อนึ่งมัดจำนี้
ยอมเป็นประกันการที่จะปฏิบัติตาม
สัญญานั้นด้วย”

มัดจำ คือเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น
ซึ่งคู่สัญญาได้ส่งมอบให้ไว้แก่กันเมื่อ
เข้าทำสัญญาเพื่อเป็นพยานหลักฐานว่า
สัญญานั้นได้ทำกันขึ้นแล้ว และเป็นกา
ระกั้นการปฏิบัติตามสัญญานั้นด้วย

ประโยชน์ของมัดจำ

1. เป็นพยานหลักฐานว่าสัญญานั้นได้ทำกัน
ขึ้นแล้ว
2. เป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญา

ลักษณะของมัดจำ

1. มัดจำต้องเป็นสิ่งที่คู่สัญญาได้ส่งมอบให้ไว้แก่กัน
เมื่อเข้าทำสัญญา
2. สิ่งที่คู่สัญญาส่งมอบให้ไว้แก่กันนั้นต้องเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น
3. มัดจำเป็นสัญญาอุปกรณ์
4. สัญญามัดจำไม่มีแบบ
5. มัดจำ คล้าย จำนำ แต่ไม่เหมือนกัน

ลักษณะของมัดจำ

1. มัดจำต้องเป็นสิ่งที่คู่สัญญาได้ส่งมอบให้ไว้
แก่กันเมื่อเข้าทำสัญญา

หากไม่มีการส่งมอบให้แก่กันในขณะทำ
สัญญา มัดจำก็ไม่เกิดขึ้น (คำพิพากษาศาลฎีกา
ที่ 2186/2517, 402/2518)

ลักษณะของมัดจำ

2. สิ่งที่คุณสัญญาส่งมอบให้ไว้แก่กันนั้นต้องเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น

โดยปกติ ทรัพย์สินอย่างอื่นก็คือทรัพย์สินที่มีค่า มีราคาในตัวเอง อาทิ แก้วแหวนเงินทองเพชรพลอย ฯลฯ โดยสภาพจึงจะสามารถเป็นหลักประกันในการปฏิบัติตามสัญญาได้

มีความเห็นว่า “มัดจำ ต้องเป็นเงินหรือ
สิ่งมีค่าอย่างอื่นซึ่งมีค่าในตัวเอง เช่น แก้ว
แหวนเงินทอง ช้างม้าวัวควาย ฯลฯ แม้
เป็นทรัพย์สินแต่ไม่มีค่าในตัวเอง ย่อมจะ
ส่งมอบให้ไว้เป็นมัดจำไม่ได้..”

นักศึกษาเห็นด้วยหรือไม่ ?
โปรดแสดงความคิดเห็น

ที่กล่าวว่า สิ่งที่มีค่าในตัวเองนั้น ... คือ
อะไรบ้าง? แหวนทอง แหวนเพชร นาฬิกา ?

และมีค่าเท่าใดจึงจะถือว่ามีความมีค่า? ทำสัญญา
มูลค่า 100 ล้านบาท มอบแหวนทอง 1 บาทไว้
เป็นมัดจำได้หรือไม่ ?

และสิ่งที่ไม่มีความมีค่าในตัวเองนั้น .. คืออะไร?
เสื้อฟุตบอลประเพณีเก่า ๆ ตั้งแต่ปี 2522/รูป
ขาวดำคุณทวดที่เหลืออยู่เพียงรูปเดียว/อัฐิคุณ
พ่อที่เก็บไว้ ฯลฯ

คำถาม

- ส่งมอบแหวนทองเหลืองของยายเนียม เป็นมัดจำได้หรือไม่
- ส่งมอบรูปภาพเก่า ๆ หนึ่งใบเป็นมัดจำได้หรือไม่

ทรัพย์สินใด ๆ ที่ได้เจตนาให้ไว้แก่กันเพื่อ
เป็นมัดจำ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ทรัพย์สินมากน้อย
เพียงใด หากคู่สัญญาเจตนาให้ไว้เป็นประกัน
ในการปฏิบัติตามสัญญา และคู่สัญญาตกลง
ยินยอมร่วมกันรับมัดจำนั้น ย่อมเป็นมัดจำ
ตามมาตรา 377 ได้

เหตุผล

1.เจตนาารมณัของมัดจำข้อหนึ่งคือเป็นประกันในการปฏิบัติตามสัญญา .. หากด้วยมัดจำนั้นมีผลทำให้คู่สัญญาปฏิบัติตามสัญญา ไม่บิดพลิ้ว และคู่สัญญาตกลงร่วมกัน ย่อมเป็นมัดจำได้

2. มาตรา 377 อันเป็นบทนิยามของมัดจำใช้ถ้อยคำว่า “...ถ้าได้ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ..” สิ่งใดเป็นถ้อยคำที่กว้าง ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะตีความจำกัดว่าต้องเป็นเงินหรือสิ่งมีค่าอย่างอื่น

เหตุผล

3. การตีความจำกัดว่า ต้องเป็นเงินหรือสิ่งมีค่า
อย่างอื่น ก็ไม่สามารถทำให้เกิดความชัดเจนใน
การใช้กฎหมายได้ และยังให้ผลผิดปกติ อาทิ มอบ
เงิน 1 บาท เป็นมัดจำในสัญญา ถือว่าเป็นมัดจำ
เพราะเป็นเงิน ทั้ง ๆ ที่เห็นได้ชัดเจนว่าไม่สามารถ
เป็นสิ่งที่เหนี่ยวรั้ง ให้คู่สัญญาปฏิบัติตามสัญญาได้

4.

ลักษณะของมัดจำ

3. มัดจำเป็นสัญญาอุปกรณ์

สัญญาประธาน สัญญาอุปกรณ์ สัญญา
มัดจำย่อมเสียไปด้วย หากสัญญาประธาน
เสียไป

ลักษณะของมัดจำ

4. สัญญามัดจำไม่มีแบบ

แต่ต้องมีการส่งมอบ หากไม่มีการส่งมอบ มัดจำก็ไม่เกิดขึ้น (การส่งมอบเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเจตนาทำมัดจำ)

ลักษณะของมัดจำ

5.มัดจำ คล้าย จำน่า แต่ไม่เหมือนกัน

(รายละเอียด จะได้ศึกษาต่อไปในเรื่อง
จำนำ เมื่อสอบผ่านวิชานิติกรรมสัญญา
แล้ว)

ผลของมัดจำ (ม. 378)

มาตรา 378 “มัดจำนั้น ถ้ามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้เป็นไปดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

1. ให้ส่งคืน หรือจัดเอาเป็นการใช้เงินบางส่วนในเมื่อชำระหนี้
2. ให้รีบ ถ้าฝ่ายที่วางมัดจำละลายเลยไม่ชำระหนี้หรือการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบ หรือถ้ามีการเลิกสัญญาเพราะความผิดของฝ่ายนั้น
3. ให้ส่งคืน ถ้าฝ่ายที่รับมัดจำละลายเลยไม่ชำระหนี้หรือการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งฝ่ายนี้ต้องรับผิดชอบ”

ผลของมัดจำ (ม. 378)

1. กรณีที่มีการชำระหนี้
2. กรณีที่ไม่มีการชำระหนี้

ผลของมัดจำ (ม. 378)

1. กรณีที่มีการชำระหนี้

- ให้ส่งคืนมัดจำ หรือ

- ให้จัดเอามัดจำนั้นเป็นการชำระหนี้บางส่วน

ผลของมัดจำ (ม. 378)

2. กรณีที่ไม่มีการชำระหนี้

- กรณีที่ฝ่ายที่วางมัดจำละลายไม่ชำระหนี้

ให้รับมัดจำนั้นได้

- กรณีที่ฝ่ายที่รับมัดจำละลายไม่ชำระหนี้

ให้ส่งคืนมัดจำ

เบ็ยปรับ

เบี้ยปรับ

เมื่อเข้าทำสัญญาแล้ว คู่สัญญาย่อมต้องคาดหวังว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา

หากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา

อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ และเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย (มาตรา 213)

การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย ต้องเป็นค่าเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ นั้น ถ้าเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ คู่กรณีที่เกี่ยวข้องจะต้องได้คาดเห็น หรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์พิเศษ เช่นนั้นล่วงหน้าด้วย จึงจะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ (มาตรา 222)

สรุป หลักการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหาย

1. เป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง
2. โดยหลักแล้วต้องเป็นค่าเสียหายในเชิง
ทรัพย์สินที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้
3. ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นด้วย

ปัญหาคือ ผู้เรียกค่าเสียหายต้องมีหน้าที่ในการนำสืบพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้น และโดยหลักแล้วจะได้รับเฉพาะค่าเสียหายในเชิงทรัพย์สินที่คำนวณได้เท่านั้น ซึ่งทำให้เป็นข้อจำกัดของการเรียกค่าเสียหาย นอกจากนี้หากไม่มีความเสียหายใด ๆ เกิดขึ้น ก็ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้ที่ทำผิดสัญญาได้เลย

เบียดปรับ (ม. 379)

“ถ้าลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหนี้ว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบียดปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดี หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรก็ดี เมื่อลูกหนี้ผิดนัด ก็ให้ริบเบียดปรับ ถ้าการชำระหนี้อื่นจะพึงทำนั้นได้แก่งวดเว้นการอันใดอันหนึ่ง หากทำการอันนั้นฝ่าฝืนมูลหนี้เมื่อใดก็ให้ริบเบียดปรับเมื่อนั้น”

เบี่ยงปรับ คือค่าเสียหายที่คู่สัญญาได้
กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยลูกหนี้ให้สัญญา
ว่าถ้าลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ หรือไม่ชำระหนี้ให้
ถูกต้องสมควร ให้เจ้าหนี้เรียกเบี่ยงปรับได้

ประโยชน์ของเบี้ยปรับ

ไม่ต้องพิสูจน์ความเสียหาย/รวมค่าเสียหายที่ไม่ใช่ทางทรัพย์สินด้วย/ไม่เสียหายจริงก็เรียกได้/เสียหายมากกว่าเบี้ยปรับก็สามารถพิสูจน์เรียกค่าเสียหายได้

ลักษณะของเบี้ยปรับ

1. เบี้ยปรับเป็นค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
2. เบี้ยปรับนั้นจะส่งมอบให้ไว้แก่กัน ในขณะที่ทำสัญญาหรือไม่ก็ได้
3. เบี้ยปรับนั้นอาจเป็นเงินหรือการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นก็ได้
4. เบี้ยปรับเป็นสัญญาอุปกรณ์
5. เบี้ยปรับไม่มีแบบ

ลักษณะของเบี้ยปรับ

1. เบี้ยปรับเป็นค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
 - คู่สัญญาสามารถตกลงกันไว้ตั้งแต่แรกขณะทำสัญญาว่าจะกำหนดเบี้ยปรับเป็นจำนวนเท่าใดไม่ต้องรอให้เกิดกรณีที่จะเรียกค่าเสียหายเสียก่อน
 - จะเรียกว่าอะไรก็ได้ หากเป็นเจตนาที่จะกำหนดค่าเสียหายกันไว้ล่วงหน้า จะเข้าลักษณะเบี้ยปรับ (ที่ 707/2539)

ลักษณะของเบี้ยปรับ

2. เบี้ยปรับนั้นจะส่งมอบให้ไว้แก่กัน ในขณะที่
ทำสัญญาหรือไม่ก็ได้

ในขณะที่ทำสัญญา ส่งมอบเบี้ยปรับไว้ X
บาท หรือเพียงแต่ตกลงว่าถ้าผิดสัญญา จะ
เสียเบี้ยปรับ X บาท ก็ใช้ได้

ลักษณะของเบี้ยปรับ

3. เบี้ยปรับนั้นอาจเป็นเงินหรือการชำระหนี้
อย่างอื่นก็ได้

การชำระหนี้อย่างอื่น อาจประกอบด้วย
การกระทำการ การงดเว้นกระทำการ หรือ
การส่งมอบทรัพย์สิน

ลักษณะของเบี้ยปรับ

4. เบี้ยปรับเป็นสัญญาอุปกรณ์

มาตรา 384 “ถ้าการชำระหนี้ตามที่สัญญาไว้นั้นไม่สมบูรณ์ การที่ตกลงกันด้วยข้อเบี้ยปรับ ในการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้น ก็ยอมไม่สมบูรณ์ดุจกัน แม้ถึงคู่กรณีจะได้อันรู้ว่าข้อสัญญานั้นไม่สมบูรณ์”

ลักษณะของเบียร์ปรับ

5.เบียร์ปรับไม่มีแบบ

เบี้ยปรับที่กำหนดเป็นเงิน และ
เบี้ยปรับที่กำหนดเป็นการ
ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น

เบี้ยปรับที่กำหนดเป็นเงิน (มาตรา 380-381)

1. กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ (มาตรา 380)
2. กรณีลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้องสมควร (มาตรา 381)

กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ (ตามมาตรา
380) หมายถึงลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เลย
ไม่ใช่ชำระหนี้แต่ไม่ครบถ้วน ถูกต้อง
สมบูรณ์

ในกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เลย เจ้าหนี้มีสิทธิเลือกระหว่าง

1. เรียกเบี้ยปรับ หรือ
2. เรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญา

เมื่อ เรียกเบี้ยปรับแล้ว ก็อาจ
พิสูจน์เรียกค่าเสียหายอีกได้ หากค่า
เสียหายจริงมีมากกว่าเบี้ยปรับ
(มาตรา 380 วรรคสอง)

เมื่อเรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว
แต่ไม่สามารถเรียกเบี้ยปรับได้ แต่
สามารถพิสูจน์เรียกค่าเสียหายได้ตาม
ความเป็นจริง (มาตรา 213 วรรคท้าย)

กรณีลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง
สมควร (มาตรา 381) หมายถึงอาทิ
ชำระหนี้ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้
ชำระหนี้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร เจ้าหนี้มีสิทธิ

1.เรียกเบี้ยปรับ และ

2.เรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญา

เมื่อ เจ้าหนี้ได้ได้เรียกให้ชำระหนี้และ
เรียกเบี้ยปรับแล้ว ก็ยังอาจพิสูจน์เรียกค่า
เสียหายอีกได้ หากค่าเสียหายจริงมี
มากกว่าเบี้ยปรับ (มาตรา 381 วรรคสอง
อนุ โลมให้นำมาตรา 380 วรรคสอง มาใช้)

อย่างไรก็ตาม หากเจ้าหนี้ยอมรับชำระหนี้ โดยยังไม่ได้รับเบี้ยปรับ เจ้าหนี้จะเรียกเอาเบี้ยปรับได้ต่อเมื่อได้บอกสงวนสิทธิต่อลูกหนี้ไว้ในเวลารับชำระหนี้
(มาตรา 381 วรรคสุดท้าย)

เบี้ยปรับที่กำหนดเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 382)

1. กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้
2. กรณีลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้องสมควร

มาตรา 382 “ถ้าสัญญาว่าจะทำการ
ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น ให้เป็นเบี้ยปรับ ไม่ใช่
ใช้เป็นจำนวนเงินไซ้ร้ ท่านให้นำ
บทบัญญัติแห่งมาตรา 379 ถึง 381 มา
ใช้บังคับ แต่ถ้าเจ้าหนี้เรียกเอาเบี้ย
ปรับแล้ว สิทธิเรียกร้องค่าสินไหม
ทดแทนก็เป็นอันขาดไป”

ท่านให้นำบทบัญญัติเรื่องเบี้ยปรับที่กำหนดเป็น
เงินมาใช้บังคับ คือ

ในกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เลย เจ้าหนี้มีสิทธิเลือก
ระหว่าง

1. เรียกเบี้ยปรับ หรือ

2. เรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญา

ระวาง ... แต่ถ้าเจ้าหนี้เรียกเอาเบี้ยปรับแล้ว

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนก็เป็นอันขาด
ไป”

ท่านให้นำบทบัญญัติเรื่องเบี้ยปรับที่กำหนด
เป็นเงินมาใช้บังคับ คือ

กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร เจ้า
หนีมีสิทธิ

1.เรียกเบี้ยปรับ และ

2.เรียกให้ชำระหนี้ตามสัญญา

ระวาง ... แต่ถ้าเจ้าหนี้เรียกเอาเบี้ยปรับ
แล้ว สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนก็เป็น
อันขาดไป”

เบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน – ศาลมีดุลยพินิจปรับลดได้
มาตรา 383 “ถ้าเบี้ยปรับที่รับนั้นสูงเกินส่วน
ศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ในการที่จะ
วินิจฉัยว่าสมควรเพียงใดนั้น ท่านให้พิเคราะห์ถึง
ทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วย
กฎหมาย ไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สิน
เมื่อได้ใช้เงินตามเบี้ยปรับแล้ว สิทธิเรียกร้องขอลด
ก็เป็นอันขาดไป”

เบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน – ศาลมีดุลยพินิจปรับลดได้

เจตนารมณ์ ไม่ต้องการให้ใช้ข้อตกลงเรื่อง เบี้ยปรับ เป็นหนทางค้ำกำไรเกินสมควร เกินกว่าจะต้องการให้ได้รับการปฏิบัติตามสัญญา

- แต่ศาลไม่มีอำนาจงดเบี้ยปรับ (ที่162/2546)
- แต่เมื่อได้ชำระเบี้ยปรับไปแล้ว ก็เท่ากับว่าเบี้ยปรับนั้นไม่เกินสมควร ไม่สูงเกินส่วน

หน้าที่พิสูจน์เพื่อโต้แย้งการริบเบี้ยปรับ (มาตรา 385)

หนี้ ประกอบด้วย

1. หนี้กระทำการ
2. หนี้งดเว้นกระทำการ
3. หนี้ส่งมอบทรัพย์สิน

กรณีนี้กระทำการหรือส่งมอบ
ทรัพย์สิน เมื่อลูกหนี้จะโต้แย้งว่า ได้
ชำระหนี้แล้ว ลูกหนี้มีภาระการพิสูจน์
แต่ถ้าเป็นหนึ่งดเว้นกระทำการ เจ้าหนี้
มีภาระการพิสูจน์